

Marija Lütze-Miculinić*
Filozofski fakultet, Zagreb

NOVINSKE VIJESTI U NASTAVI NJEMAČKOG JEZIKA

U ovom se članku predstavlja mogućnost primjene novinskih vijesti u sklopu jezičnih vježbi na studiju germanistike. One mogu poslužiti kao model za usmjeravanje pozornosti na bitno, jer je logički kostur novinskih vijesti izgrađen od odgovora na četiri do sedam ključnih pitanja (Što? Tko? Kada? Gdje? Zašto? Kako? Koji je izvor informacije?), pri čemu su pojedinačne informacije poredane prema načelu važnosti. Od mnoštva informacija koje žele izložiti nakon vlastitih doživljaja ili nakon čitanja dužih tekstova, studenti nauče izdvojiti bitne te ih iznijeti po istoj hijerarhijskoj shemi. Pritom provode temeljna jezična načela novinskih vijesti, a to su jednostavnost i razumljivost.

Ključne riječi: jezične vježbe, njemački jezik, novinski članci

Na prvoj i drugoj godini studija germanistike studenti na jezičnim vježbama usavršavaju znanje njemačkog standardnog jezika (Bünting, 1996: 150). Budući da kreću s različitim predznanjem (Crnić, 1999), jer je nekima njemački kao strani jezik bio nastavni predmet u školi, dok su ga drugi usvajali u njemačkoj "jezičnoj kupki", nemaju svi jasnu predodžbu o suvremenom, pravilnom, njegovanom, književnom jeziku kakvim se izražavaju akademski obrazovani građani njemačkog govornog područja. Zadatak je, dakle, nas lektora, približiti im standardni njemački jezik pomoću reprezentativnih autentičnih tekstova. Najpristupačniji su izvor – unatoč strelovitom razvoju elektroničkih medija, i danas, kao i prije deset godina – novine. Za rad s tekstem u pravilu odabiremo sadržajno aktualne i jezično zahtjevne duže članke koje na različite načine detaljno obrađujemo sa studentima.

Može se uočiti da se studenti vrlo savjesno pripremaju za nastavni sat. Brzo se priviknu na temeljit rad s rječnicima i leksikonima i rado objašnjavaju značenja novih riječi i jezičnih struktura, potkrjepljuju ih vlastitim primjerima i uspješno ih prevode. Nestrpljivo očekuju trenutak kad će moći iznijeti svoje mišljenje o događajima, situacijama ili pojedinim tvrdnjama iz članka koje su na njih ostavile dojam. Međutim, i najmarljiviji studenti često ostaju zatečeni kad im se postavi pitanje: Možete li nabrojati ključne informacije koje nudi ovaj tekst? ili: Možete li u nekoliko rečenica prepričati članak? Studente zbunjuje golem broj informacija koje nude kvalitetni tekstovi iz njemačkih tiskovina te ne znaju kako bi izdvojili one koje su doista ključne. Jednom riječju – u šumi ne vide drvo.

U potrazi za ključnim informacijama od studenata prvog semestra još nikad nisam dobila jednake odgovore. To se može objasniti njihovim zapravo simpatičnim, ali neprofesionalnim emotivnim odnosom prema sadržaju teksta. Jasno je da će se svakome nešto drugo učiniti važnim. Pri toj selekciji nikakvu važnost nema jezična barijera. Čak kad studente zamolim da

* Marija Lütze-Miculinić, Odsjek za germanistiku, Filozofski fakultet, I. Lučića 3, 10000 Zagreb; telefon: (01) 6002357; fax: (01) 6156879

mi umjesto na njemačkom odgovore na hrvatskome, ne znaju odrediti bitne informacije i ne znaju lučiti objektivno važnu vijest od subjektivno obojene opaske autora teksta.

Kada pak studente zamolim da ukratko prepričaju članak, obično se pridržavaju redoslijeda iznošenja informacija koji je odabrao autor teksta. Ne znaju se osloboditi autora, možda iz osjećaja poštivanja prema autoritetu.

Pa ipak, marljivim zajedničkim radom i primjenom raznih tehnika većina studenata do kraja prve godine svlada naoko jednostavan zadatak izvlačenja ključnih informacija i uspjeva ih prepričati jednostavnim i svima u grupi razumljivim njemačkim jezikom. No, imajući na umu brojne druge zahtjeve koje si postavljamo na prvoj godini studija, pokušala sam ovaj cilj dostići kraćim putem. Dovoljna su bila tri do četiri blok-sata jezičnih vježbi posvećenih izletu u novinski žanr koji je usredotočen na objektivno važnu informaciju, a to je novinska vijest. Nastavu sam organizirala u nekoliko faza:

OTKRIVANJE VIJESTI KAO NOVINSKOG ŽANRA

Studentima sam podijelila list formata A-4 s fotokopijom nekoliko reprezentativnih kraćih i dužih novinskih vijesti. Članci su bili odabrani po kriteriju aktualnosti i jezične jednostavnosti jer su to imperativi samog žanra (Grbelja i Sapunar, 1993:192). Nakon što su pročitali tekstove, studenti su pokušali ustvrditi o kojem se novinskom žanru radi. Prilično su brzo odredili da se radi o kraćim ili dužim vijestima (*Meldung*, *Nachricht* ili *Bericht*) jer je svim člancima zajedničko da su kratki te iznose nove, važne i čitateljima zanimljive informacije.

UPOZNAVANJE OSNOVNIH TEORETSKIH POSTAVKI NOVINSKIH VIJESTI

U tu svrhu odabrala sam poglavlje "Nachricht" iz *FISCHER LEXIKON: PUBLIZISTIK MASSENKOMMUNIKATION* (1989:73–74). U njemu studenti otkrivaju shemu dobrih novinskih vijesti – vijesti su poredane prema važnosti, od najvažnije prema najmanje važnoj. Studenti otkrivaju i povijesni razlog za takav poredak. U Američkom građanskom ratu (1861.–1865.) vijesti su se prenosile telegrafskim putem. Kad su vijesti bile poredane kronološki, slušatelji bi nerijetko saznali samo početne informacije o određenoj bitki, a glavna vijest, ishod bitke, nije došla do njih. Stoga su izvjestitelji prešli na formuliranje poruke u dva dijela; 1. dio, tzv. *Lead* odn. uvodna vijest s glavnim podacima te 2. dio, tzv. *Body* odn. korpus vijesti sa svim pojedinostima. Američki teoretičari ovaj poredak informacija nazivaju *Climax-First-Form*, *Top-Heavy-Form* ili *Inverted-Pyramid-Form*. Studenti također nauče razlikovati tvrde od mekih vijesti. Dok tvrde vijesti, tzv. *hard news*, sažete i dojmljivo i što je moguće manje osobno te objektivno izvještavaju o ključnim pitanjima (Što? Tko? Kada? i Gdje?), meke se vijesti, tzv. *soft news*, mnogo ležernijim pristupom posvećuju popularnim temama (*Blut, Busen, Bälle, Beichten und Babys*). Nakon što su proučili i prokomentirali poglavlje iz leksikona, studenti utvrđuju koje kriterije zadovoljavaju fotokopirani članci koje sam im predložila.

JEZIČNA ANALIZA NOVINSKIH VIJESTI

Budući da poglavlje *Nachricht* iz leksikona ističe točnost i razumljivost kao važnu odliku novinskih vijesti, zanima nas također kako se takva vijest jezično ostvaruje. Istražujemo koje stilske odlike čine tekst pristupačnim čitatelju, a nisu tipične za govorni jezik. Uz dosta napora studenti uspiju nabrojati sljedeće karakteristične elemente: nove složenice koje je iskovao autor članka, infinitivne i participne konstrukcije, čest izostanak člana, specifičnu uporabu konjunktiva (Schneider i Raue, 1996:67) i pasiva te prepozicijskih priložnih oznaka. Svaki taj element valja potkrijepiti primjerom, objasniti što je uzrokovalo odklon od govornog jezika

ili jezika dužih novinskih žanrova u kojima ekonomičnost izričaja nije relevantna te je potrebno naći odgovarajuće ekvivalente. U ovoj fazi rada mogu se primijeniti različite kognitivne strategije podučavanja (Vrhovac, 1999:171). Primjerice, složenice razlažemo u njihove sastavne dijelove i parafraziramo ih, a infinitivne i participne konstrukcije te priložne oznake transformiramo u zavisnosložene rečenice. Ta jezična igra osvještava studente o izražajnom bogatstvu koje zapravo posjeduju, ali nisu svjesni njegove ispravne namjene.

ČITANJE PRIMJERA ZA LOŠE FORMULIRANU VIJEST TE NJEGOVO ISPRAVLJANJE

Kao predložak je u ovom dijelu posla poslužio autentični povijesni novinski članak iz priručnika *ABC des Journalismus* (1990:62). Predstavljen je kao primjer za loše formuliranu vijest. O čemu se radi? Ubojstvo austrijskog prijestolonasljednika Franje Ferdinanda i njegove supruge izloženo je kronološkim redoslijedom manje i više relevantnih zbivanja, a uz to i opterećeno tolikim potankostima da čitatelju pri površnom čitanju nije jasno je li prijestolonasljednik doista poginuo ili nije. Propusti su toliko očiti da studenti ne mogu povjerovati kako je jedan ugledan list mogao tiskati tako važnu vijest u tom obliku. No, kad se sami nađu pred zadatakom da članak preformuliraju prema načelima koje su teoretski već usvojili, prilično se oznoje. Uklanjanje suvišnog, organizacija informacija po redoslijedu važnosti i smišljanje prikladnih ekonomičnih jezičnih formulacija nisu malen posao (Schneider i Raue, 1996). Nakon što pročitamo varijante svih grupa, zajednički ih komentiramo i ispravljamo.

PRETVARANJE DUŽEG ČLANKA U KRATKU VIJEST

S obzirom na cilj, a to je redukcija složenog teksta na jednostavan, nakon prethodnih faza vrijeme je za povratak dužem tekstu. Studenti čitaju poduži članak aktualnog sadržaja te, još uvijek u grupicama ili po dvoje, a ne samostalno, izdvajaju relevantne informacije, slažu ih prema važnosti i prevode u drugi žanr – u novinsku vijest. Najprije pažljivo formuliraju *lead*, tj. *glavu vijesti* (Grbelja i Sapunar, 1993:193), a zatim ih pojašnjavaju. Pritom pokušavaju primijeniti jezična načela karakteristična za novinsku vijest. I opet uspoređujemo rezultate rada pojedinih grupa.

SASTAVLJANJE VLASTITE NOVINSKE VIJESTI

Naš izlet u područje novinskih vijesti nema namjeru izgraditi buduće novinare. No, nakon tako iscrpnog bavljenja ovim žanrom, poticajno je zamoliti studente da istraže neki lokalni događaj i da ga uobliče u vijest koja bi se mogla objaviti u nekom imaginarnom lokalnom listu koji bi izlazio na njemačkom jeziku. U studijskoj godini 1999/2000. studenti su ovom zadatku pristupili s profesionalnom znatiželjom. Rezultat njihovih istraživanja su vrlo uspješne, aktualne vijesti. Zagrebački dnevници o tim su događajima pisali tek nekoliko dana kasnije. Zanimljivo je da su tri studentice s prve godine studija izvijestile o istom događaju jer su bile nazočne ili su se zatekle u blizini zbivanja. Evo njihovih radova:

Hooligans

28. März 2000, Zagreb

Gestern abend, nach dem Basketballspiel zwischen Zadar und Cibona, sind etwa 50 Bad Blue Boys ins Café Roko gekommen, und haben das ganze Café demoliert. Auf Leute, die im Café waren, haben B. B. Boys Teetassen, Gläser

und Steine geworfen. Nicht einmal die Mädchen wurden verschont. Viele Jugendliche haben Blutstriemen, Schnitte und leichtere Verletzungen bekommen. Das war die Folge eines Konflikts zwischen Fans aus Zadar und B. B. Boys.

War das wirklich ein richtiger Weg um den Sieg zu feiern?

Sportgeist wird zum Gewaltakt!

Gestern abend am 26. März kam es im Café namens Roko in der Nähe vom Studentenheim "Stjepan Radić" zu einer allgemeinen Schlägerei zwischen den Mitgliedern der Torcida einerseits und Skins andererseits. Der zur Torcida gehörende Junge P. V. (19) wurde schwer verletzt und mit inneren Verletzungen ins Krankenhaus gebracht, zum Glück ist doch außer Lebensgefahr. Es gab auch drei Außenstehenden, die mindere Verletzungen erlitten.

In diesem Zusammenhang ist zu erwähnen, dass der ganze Unfall nach dem Basketballspiel zwischen Cibona und Zadar geschehen ist.

Der materielle Schaden beläuft sich auf 1000 DM, denn viele Gläser, Flaschen und Aschenbecher wurden inzwischen zerbrochen.

Zagreb, 27. 3. 2000.

Gestern Abend gegen 20.30 nach dem Basketballspiel Cibona-Zadar, haben ca. dreißig Hooligans im Caffee "Roko" an der Save randaliert. Sie demolierten das gesamte Caffee, Tische und Stühle wurden umgeworfen, Fenster zerschlagen. Gäste wurden verletzt. Nach ca. dreißig Minuten kam die Polizei und verhaftete einige der Randalierer. Die Verletzten wurden ins Krankenhaus gebracht. Der Sachschaden ist noch nicht ermittelt.

Nakon razmjene primjedbi i sugestija, te su tri vijesti pročišćene:

Hooligans schlagen wieder zu

Zagreb, 27. März

Gestern Abend, nach dem Basketballspiel zwischen Zadar und Cibona, wurde das Café Roko von etwa 50 Bad Blue Boys demoliert. Auf Leute, die im Café waren, haben sie Teetassen, Gläser und Steine geworfen. Nicht einmal Mädchen wurden verschont. Viele Jugendliche haben Blutstriemen, Schnittverletzungen und leichtere Verletzungen abbekommen. Dies war die Folge eines älteren Konflikts zwischen Fans aus Zadar und den Bad Blue Boys.

Sportgeist wird zum Gewaltakt

Gestern Abend, am 26. März, kam es im Café Roko in der Nähe vom Studentenheim "Stjepan Radić" zu einer Schlägerei zwischen den Mitgliedern der Torcida einerseits und den Skins andererseits. Der zur Torcida gehörende P. V. (19) wurde schwer verletzt und mit inneren Verletzungen ins Krankenhaus gebracht, ist jedoch inzwischen außer Lebensgefahr. Drei Außenstehende erlitten leichtere Verletzungen.

Der Vorfall geschah nach dem Basketballspiel zwischen Cibona und Zadar.

Der materielle Schaden beläuft sich auf DM 1000.

Randale im Café Roko

Zagreb, 27. März

Gestern Abend, gegen 20.30 Uhr, nach dem Basketballspiel Cibona–Zadar, haben ca. dreißig Hooligans im Café Roko an der Save randaliert. Sie demolierten das gesamte Café, Tische und Stühle wurden umgeworfen, Fenster zerschlagen. Gäste wurden verletzt. Nach ca. dreißig Minuten kam die Polizei und verhaftete einige der Randalierer. Die Verletzten wurden ins Krankenhaus gebracht. Der Sachschaden ist noch nicht ermittelt.

ZAKLJUČAK

Rad s vijestima iz dnevnika i tjednika s njemačkoga govornog područja studentima germanistike pruža pomoć za svladavanje određenih poteškoća s kojima mnogi od njih kreću u studij. To je u prvom redu dezorijentiranost u susretu s obiljem informacija i uslijed toga nesposobnost redukcije informacija na nekoliko bitnih, iz čega proizlazi i nemogućnost reprodukcije osnovne poruke zadanog teksta. Iz rada s novinskim vijestima studenti mogu izvući višestruku korist:

1. Suočeni su s novinskim žanrom koji je usredotočen samo na bitne informacije.
2. Otkrivaju logičku strukturu novinskih vijesti koje u pravilu odgovaraju na nekoliko ključnih pitanja, koje zanimaju čitatelje dotičnih novina, a to su: Što? Tko? Kada? i Gdje?, a često i Zašto? Kako? i Odakle? (Sapunar, 1995:79).
3. Uočavaju da su odgovori na ključna pitanja unutar teksta poredani prema važnosti – od najvažnije informacije na početku, preko manje važnih, do sporednih na samom kraju članka (*Fischer Lexikon*, 1989:73–74).
4. Promišljenu jednostavnost pronalaze i u jeziku kojim su vijesti sročene.
5. Susreću tekst u kojem je autor maksimalno diskretan, odn. tekst nije opterećen mišljenjem autora jer je u prvom planu vijest (Ueding, 1991:91).
6. U prilici su načelo objektivnosti i redukcije suvišnoga primijeniti pri oblikovanju vlastite novinske vijesti.
7. Kad se nađu pred zadatkom da prepričaju ili sažmu sadržaj čitavog teksta, primjenjuju načelo misaone i izražajne jasnoće i jednostavnosti (Grbelja i Sapunar, 1993:69).

REFERENCIJE

- Bünting, K.-D. (1996). *Schreiben im Studium*. Berlin: Cornelsen Verlag Scriptor GmbH & Co.
- Crnić, M. (1999). Razmišljanja o nastavi gramatike u sklopu jezičnih vježbi na studiju germanistike. *Strani jezici XXVII*, 1, 50–55.
- Grbelja, S., Sapunar, M. (1993) *Novinarstvo – teorija i praksa*. Zagreb: MGC.
- Grupa autora (1990). *ABC des Journalismus*. Projektteam Lokaljournalisten (Hg.), Verlag ölschläger, überarbeitete und erweiterte 6. Auflage. München: Reihe Praktischer Journalismus.
- Grupa autora (1989). *Fischer Lexikon: Publizistik Massenkommunikation*. Hrsg.: E. Noelle Neumann, W. Schulz, J. Wilke. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag.
- Sapunar, M. (1995). *Osnove znanosti o novinarstvu*. Zagreb: Epoha.
- Schneider, W., Raue, P.-J. (1996). *Handbuch des Journalismus*. Rowohlt, 1. Auflage.
- Ueding, G. (1991). *Rhetorik des Schreibens*. Frankfurt am Main: Athenäum Studienbuch: Literaturwissenschaft.

Vrhovac, Y. (1999). Nastavnikovo jezično ponašanje i strategije podučavanja. *Strani jezici XXVII*, 3-4, 169-190.

ZEITUNGSNACHRICHTEN IM DEUTSCHUNTERRICHT

Zusammenfassung

Der Artikel stellt einen möglichen Einsatz der Zeitungsnachrichten im Rahmen der Sprachübungen im Studium der Germanistik vor. Indem die Studenten das logische Gerüst der Zeitungsnachrichten aufdecken (die Antworten auf die vier bis sieben W-Fragen: Was? Wer? Wann? Wo? Warum? Wie? und Welche Quelle?, und zwar angeordnet nach dem Prinzip der Wichtigkeit), lernen sie die Fülle von Informationen, die sie nach eigenen Erlebnissen oder nach der Lektüre von längeren Texten wiedergeben möchten, nach demselben Schema zusammenzufassen, anstatt sich, wie gewohnt, der Reihenfolge, in der sie die Einzelheiten wahrgenommen haben, verpflichtet zu fühlen. Dabei gilt es, die grundlegenden Eigenschaften der Nachrichtensprache in der eigenen Zusammenfassung beizubehalten: Klarheit, Überschaubarkeit, allgemeine Verständlichkeit.

Schlüsselwörter: Sprachübungen im Studium der Germanistik, Zeitungsnachrichten

NEWSPAPER NEWS IN GERMAN LANGUAGE STUDIES

Summary

The article presents the application of newspaper news in university German language exercises. While discovering the logical framework of newspaper news (which give answers to a few elementary questions: What? Who? When? Where? and frequently Why? How? and Which was the source of the information?), the students learn how to reduce complex experiences or texts to essential information in their own summary maintaining the "Climax-First-Form"-model. For that purpose, they need to respect the principles of the newspaper news language which are simplicity, explicitness and general comprehensibility.

Key words: German language exercises, newspaper news